

A Győri Törvényszék a [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED] felperesnek a [REDACTED]
[REDACTED] alperes ellen
fogyasztóvédelmi jogvitával kapcsolatos perében meghozta a következő

v é g z é s t:

I.

A törvényszék kezdeményezi az Alkotmánybíróság eljárását és annak eredményeként:

- az árak megállapításáról szóló 1990. évi LXXXVII. törvény veszélyhelyzet ideje alatt történő eltérő alkalmazásáról szóló 6/2022. (I. 14.) Korm. rendelet 2023. január 12. napjától 2023. július 31. napjáig hatályban volt 2. § (1) bekezdés b) pontjának és 2/A. § (1) bekezdés b) pontjának „a kereskedőnél készleten lévő” szövegfordulata nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítását;

- az árak megállapításáról szóló 1990. évi LXXXVII. törvény veszélyhelyzet ideje alatt történő eltérő alkalmazásáról szóló 6/2022. (I. 14.) Korm. rendelet 2023. január 12. napjától 2023. július 31. napjáig hatályban volt 2. § (1) bekezdés b) pontjának és 2/A. § (1) bekezdés b) pontjának „a kereskedőnél készleten lévő” szövegfordulata alkalmazásának kizárását a Győri Törvényszék előtt 10.K.700.326/2024. szám alatt folyamatban lévő perben.

II.

A törvényszék a peres eljárást felfüggeszti.

A végzés ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s:

I.A) A kezdeményezés alapjául szolgáló ügy tényállása:

Az alperes 2023. február 21. napján hatósági ellenőrzést végzett a felperes által üzemeltetett, [REDACTED] szám alatti [REDACTED] számú [REDACTED] supermarket üzletben.

A felperesi adatszolgáltatás alapján az alperes megállapította, hogy a hatósági áras termékek 2021. évi (étkezési burgonya esetében 2022. évi), adott napra vonatkozó (keddi) átlagkészlete csirkemellből 158,43 kg volt a vizsgált napon készleten lévő 145,12 kg-mal szemben, búzafinomliszt BL55-ből 1110,87 kg volt a vizsgált napon készleten lévő 329 kg-mal szemben, finomított napraforgó étolajból 1331,11 liter volt a vizsgált napon készleten lévő 459 literrel szemben, étkezési burgonyából pedig 148,44 kg volt a vizsgált napon készleten lévő 145,89 kg-mal szemben.

A fentiek alapján az alperes a 2023. június 5. napján kelt GY/49/00599-4/2023. számú határozatával a felperest 2.500.000,- Ft fogyasztóvédelmi bírsággal sújtotta. Határozatának indokolásában rögzítette, hogy a felperes megsértette az árak megállapításáról szóló 1990. évi LXXXVII. törvény veszélyhelyzet ideje alatt történő eltérő alkalmazásáról szóló 6/2022. (I. 14.) Korm. rendelet (Árrendelet) 2. § (1) bekezdésében és 2/A. § (1) bekezdésében előírtakat,

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG		
Ügyszám:	11/ 01996 - 0 / 2024	
Erkezett:	2024 ÁPR 19.	
Erkezés módja		
☒ POSTÁN	☐ @	☐ EGYÉB:
Példány:	Melléklet:	Kezelőiroda:
1	2	11

mivel az általa üzemeltetett egységben a hatósági ellenőrzés napján a csirkemell, a búzafinomliszt BL55, a finomított napraforgó étolaj és az étkezési burgonya termékcsoportok vonatkozásában nem rendelkezett a hét adott napjára (kedd) vonatkozó 2021. évi átlagos napi, az étkezési burgonya termékcsoport esetében a 2022. évi átlagos napi, kereskedőnél készleten lévő mennyiséggel.

A felperes keresetlevelében előadta, hogy a 2021/2022. évi átlagos napi készlet a raktárában volt annak érdekében, hogy a vásárlói igények kielégítése folyamatos legyen. A felperes rögzítette, hogy csirkemell esetében a 2023. évi adott napi rendelkezésre álló mennyiség 145,12 kg, az értékesített mennyiség 75,96 kg, a zárókészlet pedig 69,16 kg volt, amelyet egyetlen fogyasztó sem keresett, az értékesítés folyamatos volt a termékből. Finomított napraforgó étolaj esetében a 2023. évi adott napi rendelkezésre álló mennyiség 459 liter, az értékesített mennyiség 121 liter, a zárókészlet pedig 338 liter volt, amelyet egyetlen fogyasztó sem keresett, az értékesítés folyamatos volt a termékből. Búzafinomliszt BL55 esetében a 2023. évi adott napi rendelkezésre álló mennyiség 329 kg, az értékesített mennyiség 79 kg, a zárókészlet pedig 250 kg volt, amelyet egyetlen fogyasztó sem keresett, az értékesítés folyamatos volt a termékből. Étkezési burgonya esetében a 2023. évi adott napi rendelkezésre álló mennyiség 145,89 kg, az értékesített mennyiség 71,54 kg, a zárókészlet pedig 74,35 kg volt, amelyet egyetlen fogyasztó sem keresett, az értékesítés folyamatos volt a termékből.

Az alperes védiratában a kereseti kérelem elutasítását kérte.

I.B) A perben alkalmazandó jogszabályok:

Az Árrendelet 2023. január 12. napjától 2023. július 31. napjáig hatályban volt 2. § (1) bekezdésének b) pontja:

„A kereskedő köteles az 1. melléklet szerinti, 2021. október 15. napján forgalmazott termékek vonatkozásában naponta legalább a hét adott napjára vonatkozó, 2021. évi átlagos napi, a kereskedőnél készleten lévő mennyiség árusítására.”

Az Árrendelet 2023. január 12. napjától 2023. július 31. napjáig hatályban volt 2/A. § (1) bekezdésének b) pontja:

„A kereskedő köteles a 2. melléklet szerinti, 2022. szeptember 30. napján forgalmazott termékek vonatkozásában naponta legalább a hét adott napjára vonatkozó, 2022. évi átlagos napi, a kereskedőnél készleten lévő mennyiség árusítására.”

I.C) A bíróság eljárás-kezdeménnyezési jogosultsága:

Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 32. § (2) bekezdése alapján a bíró – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezi, ha az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni, amelynek nemzetközi szerződésbe ütközését észleli. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés f) pontja alapján az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogszabályok nemzetközi szerződésbe ütközését.

A törvényszéknek az alábbiakban kifejtett álláspontja szerint az előtte folyamatban lévő perben olyan jogszabályi rendelkezéseket kellene alkalmaznia, amelyek nemzetközi szerződésbe ütköznek.

I.D) Az alkalmazandó jogszabály nemzetközi szerződésbe ütközése:

I.D.) 1. A megsemmisíteni kért jogszabályi rendelkezések nemzetközi szerződésbe ütközése az alábbiak szerint foglalható össze:

A rendeleti szabályozás sérti a tulajdonhoz való jogot, mivel olyan mértékű árukészlet megvásárlására és raktározására kötelezi a kereskedőket, amelynek mennyisége nem áll arányban a vásárlói kereslettel, hiszen a 2021. és a 2023. évet markánsan eltérő fogyasztói magatartások jellemezték. Nem a felperes döntötte el, hogy milyen készlet felett szerez tulajdonjogot a keresleti viszonyok figyelembevételével, hanem a jogalkotó által meghatározott készletet kellett beszereznie.

I.D.) 2. A nemzetközi szerződésbe ütközés részletes kifejtése:

Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) Első Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikke alapján minden természetes vagy jogi személynek joga van javai tiszteletben tartásához. Senkit sem lehet tulajdonától megfosztani, kivéve, ha ez közérdekből és a törvényben meghatározott feltételek, valamint a nemzetközi jog általános elvei szerint történik. Az előző bekezdésben foglaltak nem korlátozzák az államok jogát olyan törvények alkalmazásában, melyeket szükségesnek ítélnak ahhoz, hogy a javaknak a köz érdekében történő használatát szabályozhassák, illetőleg az adók, más közterhek vagy bírságok megfizetését biztosítsák.

Az Első Kiegészítő Jegyzőkönyv tulajdonhoz való jogot biztosító 1. cikke három különféle szabályt tartalmaz. Az első szabály, az első paragrafus első mondata, általános természetű, és a tulajdon békés gyakorlásának elvét rögzíti. A második szabály, mely az első paragrafus második mondata, a tulajdontól való megfosztással foglalkozik, és feltételekhez köti azt. A harmadik szabály, amely a második paragrafusban található, rögzíti, hogy a Szerződő Államok többek között jogosultak a tulajdonjog gyakorlását közérdekből korlátozni olyan jogszabályok megfogalmazásával, melyeket az adott célból szükségesnek tartanak. A szabályok azonban nem „különfélék” abban az értelemben, hogy nem összefüggéstelenek. A második és harmadik szabály a tulajdonjog békés gyakorlásába való beavatkozás különböző formáival foglalkozik, és ezért az első szabályban rögzített általános alapelv fényében kell értelmezni (ld. többek között Sargsyan v. Azerbajdzsán [GC], no. 40167/06, § 217, ECHR 2015, és James and Others v. the United Kingdom, 21 February 1986, § 37, Series A no. 98).

A javak békés élvezetébe történő hatósági beavatkozás csak akkor igazolható, ha törvényes köz- (vagy általános) érdeket szolgál. Mivel a nemzeti hatóságok közvetlen ismeretekkel rendelkeznek a társadalmukról és annak szükségleteiről, ezen hatóságok elvileg jobb helyzetben vannak annak eldöntésére, hogy mi áll „a köz érdekében”, mint a nemzetközi bíróság. Ezért az Egyezmény által létesített védelmi rendszerben elsődlegesen a nemzeti hatóságokra tartozik annak megítélése, hogy fennáll-e olyan közérdekű probléma, amely a javak békés élvezetébe beavatkozó intézkedést igazol. A „közérdek” fogalma szükségképpen kiterjesztő értelmű.

Ez különösen így van például akkor, amikor a politikai és gazdasági rendszer megváltoztatásával összefüggésben kerülnek elfogadásra jogszabályok (ld. Valkov and Others, § 91); közpénzvédelmi céllal kerülnek elfogadásra közpolitikák (ld. N.K.M. kontra Magyarország, 66529/11. sz., 49. és 61. bekezdés, 2013. május. 14.); vagy alapok kerülnek újraelosztásra (ld. Savickas v. Lithuania and Others (dec.), no. 66365/09, 15 October 2013); vagy súlyos gazdasági válság miatt szükséges takarékosági intézkedések kerülnek bevezetésre (ld. Koufaki and ADEDY v. Greece (dec.), no. 57665/12 és no. 57657/12, § 37 és § 39, 7 May 2013; ld. továbbá da Conceição Mateus and Santos Januário v. Portugal (dec.) no. 62235/12 és no. 57725/12, § 22, 8 October 2013; da Silva Carvalho Rico v. Portugal (dec.), § 37, no. 13341/14, 1 September 2015).

Továbbá, az Első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke megkívánja, hogy a beavatkozás arányos legyen az elérni kívánt céllal (ld. Jahn and Others v. Germany [GC], nos. 46720/99, 72203/01, 72552/01, §§ 81- 94, ECHR 2005- VI). A szükséges kellő egyensúly nem áll fenn akkor, ha az érintett személy egyéni és túlzott terhet visel (ld. Sporrong and Lönnroth v. Sweden, 23 September 1982, §§ 69–74, Series A no. 52; a fent hivatkozott Kjartan Ásmundsson, § 45; a fent hivatkozott Sargsyan, § 241; a fent hivatkozott Maggio and Others, § 63; és a fent hivatkozott Stefanetti and Others, § 66).

Az Első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikkének 1. bekezdésében szereplő „javak” (possessions) fogalma autonóm jelentéssel rendelkezik, amely nem korlátozódik az anyagi javak tulajdonlására, és független a hazai jogban alkalmazott formális osztályozástól: bizonyos – vagyonelemeknek minősülő – egyéb jogok és érdekek is „tulajdonhoz fűződő jogok”-nak, s ilyen módon ezen rendelkezés alkalmazásában „javak”-nak tekinthetők (ld. Iatridis v. Greece [GC], no. 31107/96, § 54, ECHR 1999-II; Beyeler v. Italy [GC], no. 33202/96, § 100, ECHR 2000-I; és Parrillo v. Italy [GC], no. 46470/11, § 211, ECHR 2015).

Bár az Első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke csak a személy már létező javaira alkalmazandó, és tulajdon megszerzésére nem keletkeztet jogot (ld. Stummer v. Austria [GC], no. 37452/02, § 82, ECHR 2011), bizonyos körülmények között valamely vagyonelem megszerzésére vonatkozó „jogos várakozás” is védelmet élvezhet az Első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke alapján (ld. többek között Anheuser-Busch Inc. v. Portugal [GC], no. 73049/01, § 65, ECHR 2007-I).

A strasbourgi bíróság a tulajdonhoz való jog sérelmére alapuló panaszok kivizsgálására egy ötfokozatú tesztet alakított ki. A Bíróság ennek keretében az alábbiakat vizsgálja: 1. A panaszos által sérelmezett behatás érintette-e a panaszos „tulajdonát”? 2. Sor került-e beavatkozásra? 3. A beavatkozás a nemzeti jog előírásainak megfelelően történt-e? 4. A behatásra a köz érdekében került-e sor? 5. A beavatkozás során tiszteletben tartották-e az alapjogok érvényesüléséhez szükséges magánérdek, illetve a közérdek közötti méltányos egyensúly követelményét? (Téglási András: A tulajdonhoz való jog alkotmányos védelme. PhD értekezés. 2011. Szeged. Konzulens: Dr. Tóth Károly egyetemi docens. 77. oldal).

A fentiek alapján rögzíthető, hogy a felperes tulajdonát érintették az indítvánnyal támadott jogszabályi rendelkezések, hiszen nem a felperes döntötte el, hogy milyen készlet felett szerez tulajdonjogot a keresleti viszonyok figyelembevételével, hanem a jogalkotó által meghatározott készletet kellett beszereznie. A felperes tulajdonjogába tehát a jogalkotó beavatkozott a nemzeti jog előírásainak megfelelően, a köz (a fogyasztók) védelme érdekében. A jogalkotói beavatkozás azonban nem tartotta tiszteletben a magánérdek és a közérdek közötti méltányos egyensúly követelményét az alábbiak szerint. A közérdek, azaz a fogyasztók érdeke az volt, hogy folyamatosan rendelkezésre álljanak részükre a kiskereskedelmi egységekben a hatósági árral érintett termékek. A fenti közérdek azonban nem foglalja magában a felhalmozási célú vásárlásokat a hatósági árral érintett termékek esetében. Ehhez képest a felperes magánérdeke az, hogy lehetőleg veszteséges működés nélkül biztosítsa a fogyasztók részére a hatósági áras termékeket. A magánérdek és a közérdek közötti méltányos egyensúly követelményének egy olyan szabályozás felelt volna meg, amely nem a 2021-es és 2022-es készletekhez, hanem a 2021-es és 2022-es értékesítésekhez igazította volna a felperes árusítási kötelezettségét a hatósági áras termékek esetében. Egyes termékek esetében a 2021-es értékesítés is torz számot mutathat ugyan (figyelemmel a koronavírus világjárvány során megvalósult felhalmozási jellegű vásárlásokra), de ez még mindig jobban kapcsolatba hozható a 2023-as értékesítési adatokkal, mint a készlet-adatok.

Azzal; hogy az Árrendelet 2. § (1) bekezdés b) pontja és 2/A. § (1) bekezdés b) pontja olyan,

2021. és 2022. évi átlagos napi készlet árusítását írja elő a kereskedőknek 2023-ban, amely egyrészt nincs összhangban a 2021. és 2022. évi tényleges átlagos értékesítési adatokkal, illetve a 2023. évi tényleges fogyasztói kereslettel, olyan árukészlet feletti tulajdonjog megszerzésére kényszeríti a kereskedőket, amelynek értékesítése nagy részben lehetetlen, mivel egyszerűen nincs rá fogyasztó igény. A gyorsan romlandó termékek értékesítésének lehetetlensége pedig e termékek megsemmisítését jelentheti, veszteséges kereskedelmi tevékenység végzésére szorítva rá a kiskereskedelem gazdasági szereplőit. A jogalkotó azzal, hogy az Árrendelet 1. és 2. mellékletében szereplő hatósági áras termékek esetében előírta, hogy a kereskedő a 2021. és 2022. évi átlagos napi, kereskedőnél készleten lévő mennyiség árusítására köteles, a fogyasztói igényeken jóval túlmutató kötelezettséget telepített a kiskereskedelmi gazdasági szereplőkre. A 2021-es év ugyanis a készlet vonatkozásában nem hasonlítható össze a 2022-es és 2023-as évekkel. A 2021-es év a koronavírus világjárvány hazánkat is érintő negatív hatásaival volt érintett, amely kiterjedt az ellátási láncokra és a vállalkozások termékrendelési, készletezési gyakorlatára is. A koronavírus világjárvánnyal kapcsolatban világszerte elrendelt korlátozó intézkedések miatt ugyanis a kiskereskedelem szereplői több árut rendeltek, nagyobb készleteket halmoztak fel, hiszen nem tudhatták előre, hogy bizonyos termékeket érintően az ellátási, szállítási láncban hol és milyen, illetve milyen időtartamot érintő fennakadások várhatóak. A fogyasztói oldalról is elmondható volt, hogy ebben az időszakban hajlamosak voltak bizonyos termékekből többet vásárolni egy-egy alkalommal, mivel úgy vélték, nem lesz minden nap elérhető az adott termék a boltokban. Összefoglalóan tehát mind a kínálati-oldalt, mind a keresleti oldalt tekintve rendhagyó évnek volt tekinthető a 2021-es év. A járvány hatásai és az ellátási láncok akadozottsága még a 2022. évre is részben áthúzódott. Ezzel szemben 2023-ban a koronavírus világjárvány kedvezőtlen hatásai már nem érvényesültek, a kínálat és a kereslet is a 2020-2021-es évek előtti szintre állt vissza. Éppen ezért a 2021-es és 2022-es készlet adatokat nem lehet összehasonlítani a 2023-as készlet adatokkal. A jogalkotó ezért egy nem létező átlagos fogyasztói kereslet-szinthez igazította a kiskereskedelmi piaci szereplők árusítási kötelezettségét, így az Árrendelet 2. § (1) bekezdés b) pontjában és 2/A. § (1) bekezdés b) pontjában előírt kötelezettség előírása a fogyasztói jogok védelme érdekében nem volt feltétlenül szükséges, illetve nem is állt arányban a fogyasztói kereslet kielégítés célkitűzésével. Ahogy a felperes is hangsúlyozta keresetlevelében: fogyasztói jogsérelem egyetlen esetben sem történt, a felperesi üzlet rendelkezett zárókészlettel, amelyet egyetlen fogyasztó sem keresett, vagy zárókészlet ugyan tőle független körülmények miatt nem volt, viszont fogyasztói panasz sem érkezett ezzel kapcsolatban.

Azzal, hogy a jogalkotó olyan tulajdon megszerzését írja elő bizonyos gazdasági szereplőknek, amely a gazdasági szereplő számára szükségtelen, az általa folytatott kiskereskedelmi tevékenység kapcsán a kereslet kielégítéséhez nem szükséges, ezzel veszteséges működésre kényszeríti az adott vállalkozást, s a veszteség kompenzálása helyett bírságolást irányoz elő az előírt készlettel nem rendelkező gazdasági társaságnak, a kiskereskedelmi szektorban (és úgy általában a piacgazdaságban) elérendő célként kitűzött nyereséges működés alapját vonja el.

A fogyasztók védelme szempontjából ráadásul kontraproduktív módon, hiszen a nyereséges (vagy legalább is nem veszteséges) működés érdekében a hatósági árral nem érintett termékek fogyasztói árának növekedését okozta a jogszabályi rendelkezés. A jogalkotói célként kitűzött fogyasztói védelem tehát nem valósult meg az indítvánnyal támadott jogszabályi rendelkezés kapcsán.

A strasbourgi esetjog az üzleti tevékenységgel összefüggő számos kérdést az Első Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikke alapján dönt el. Ennek oka egyrészt az, hogy a jog által elismert, kellően meghatározott vagyoni értékű jogokra egyértelműen kiterjed a tulajdonvédelem. Másrészt, a vállalkozás szabadsága mint önálló alapjog az EJEE kontextusában nem létezik, ezért a „vállalkozói jellegű tevékenységek” értékelése a tulajdonhoz való jogra vonatkozó ítélkezési gyakorlat alapján történik. A hatósági engedély alapján folytatható vállalkozást az EJEB külön

kezeli; amely önmagában is védendő javaknak minősül és amelyről lentebb a közjogi jogosultságok körében lesz szó. Az ilyen engedélytől függetlenül javaknak tekinti a hosszú évek vállalkozói munkájával kiépített ügyfélkört (*clientele*). A vállalkozás jó hírnévét, piaci elismertségét, amelyeket a gyakorlat magánjogi jogosultságokhoz hasonlít, a vállalkozás üzleti értékének (*goodwill*) részeként javaknak minősít. A tulajdonhoz való jog tartalma mindig konkrét, a gazdasági tevékenység kellően megszilárdult, vagyoni értéket megtestesítő elemei beletartoznak a tulajdon tartalmában. A védelem határának kiterjesztése odáig nem vezet el, hogy a jövőben realizált nyereség is tulajdonnak minősüljön. Ezek kialakulását és mértékét kiszámíthatatlan gazdasági események befolyásolják. Az olyan beavatkozások tehát, amelyek a meg nem keresett, a jogsérelem pillanatában nem létező, potenciális jövedelem mértékét csökkentik, nem tulajdonvédelem szabályai szerint bírálandók el (Orosz Dzsénifer – Sonnevend Pál: A tulajdonhoz való jog. In.: Jakab András – Könczöl Miklós – Menyhárd Attila – Sulyok Gábor (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia (Alkotmányjog rovat, rovatszerkesztő: Bodnár Eszter, Jakab András) [27]-[28]). A tanulmány az alább két jogesetet hivatkozza: *Van Marle and Others v. the Netherlands*, Judgement of 26 June 1986, no. 8543/79, § 41; *Tre Traktörer Aktiebolag v. Sweden*, Judgement of 7 June 1989, no. 10873/84, § 53.

A fentiek alapján a jelen jogvitára vonatkoztatva kiemelendő, hogy a támadott jogszabályi rendelkezés nem a felperes jövőben realizált nyereségét, mint tulajdont, hanem a jelenben realizált veszteségét érinti, illetve nem a potenciális jövedelem mértékével kapcsolatos, hanem a ténylegesen bekövetkezett veszteséges működéssel.

Fontos megállapítása a fenti tanulmánynak, hogy a Bíróság a vállalkozói jellegű tevékenységeket a tulajdonhoz való jog kontextusában értékeli.

A vitatott magyar szabályozás a fentiek alapján nem felel meg a strasbourgi bíróság tulajdonhoz való joggal kapcsolatban kimunkált ítélkezési gyakorlatának.

A fentiekre figyelemmel a törvényszék a Közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (Kp.) 34. § b) pontjában írtak szerint a rendelkező rész I. pontjában írt kezdeményezéssel élt az Alkotmánybíróság irányába.

II.

A törvényszék a per tárgyalását a Kp. 34. § b) pontja alapján alkalmazandó Polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 126. § (1) bekezdés b) pontja alapján felfüggesztette.

A végzés elleni fellebbezés jogát a Pp. 128. § (5) bekezdése zárja ki.

Győr, 2024. április 10.

dr. Varga Zoltán s.k.
bíró

Kiadmány hitelül

Kiadó: